

Ya
42 a

G. K. A.

B. K. 129, 82

Ya
42a

Q. D. B. V.
ANTIQUITATES
ALSTETENSES
ET
PALATINATVS SAXONICI

PRÆSIDE
CASPARE SAGITTARIO D.

HIST. PROE. P.

Publico examini exponet

D. Decembr.

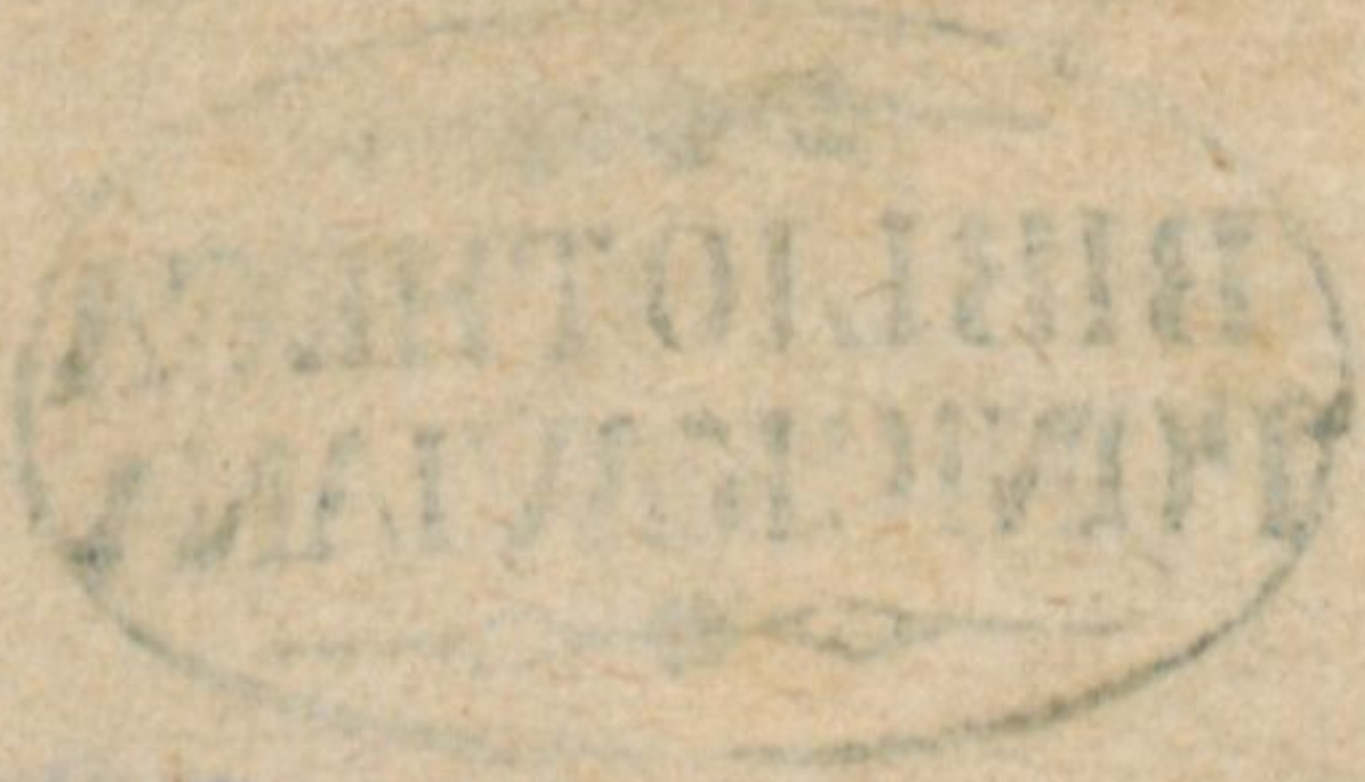
GODOFREDVS *Stoekmann* /
Bavaro-Numb. Thur.

JENAE

LITERIS JOHANN. ZACH. NISII

A. MDCC LXXXVII

NEC

Prænobilissimis, Amplissimis,

Consultissimisq; Dominis,

DN. CHRISTIANO FRIEDE-
RICO MEURERO,

Hæreditario in LützenSömern / Delfzen und
Drebniß / Jcto, Serenissimi Electoris Saxonix Præ-
fecto Circuli Thuringici splendidissimo. Viro tot
præclarè gestis negotiis publicis longè
celeberrimo.

ET

DN. PAULO HENRICO
TILEMANNO,

J.U.D. & Sereniss. Ducis Saxon. Præfecturæ
Alstetensis Antistiti spectatissimo.

NEC

NEC NON

*VIRO maxime Reverendo &
Amplissimo*

DN. M. ERNESTO STOCK-
MANNNO,

Theologo meritisimo, Ecclesiae Alstetensis
Pastori, Ejusq; ac Vicinarum Superinten-
denti gravissimo,

Et

VIRO Per Reverendo Clarissimoq;

DN. M. ANDREÆ ROSIO,
Ecclesiae Alstetensis Diacono
vigilantissimo,

UT

UT ET

*VIRIS Integerrimis Pruden-
tissimisque,*

DNN. CONSULIBUS

& cœteris

CURIAE ALSTETENSIS

SENATORIBUS,

Singulis optimè de ALSTETI salute
meritis ac merentibus.

*DNN. meis Patronis, Parenti, Fautoribus
& Amicis maximoperè colendis
venerandisq;*

Ob innumera benefacta paterna & alioquin exhibitum
patrocinium, variaq; amicitiae integerrimæ
signa, se gratum oblatione hujus speciminis
academici sistit

A. R.

I.

ALSTETI nomen in scripturis veteribus diversimode scriptum reperitur.

Ræter vulgata ALSTED & ALSTET, reperias ALESTED, ALTSTET, ALATSTEDE, ALISTEDE, & ALSTIDI. Extremo hoc nomine semper usus est Ditmarus Episcopus Mersburgensis, in *Chronico* sæpius infra a nobis laudando. Jam nobilis hic scriptor, sive pro sæculi, sive pro singulari scriptionis suæ genio, consuevit varia pagorum, insularum, urbium, ac villarum nomina in literam i finire: ex quibus succurrunt: *Bichini, Bichlingi (Beichling) Bigni, Borintizi, Bucitbi, Copbelenzi (Cobolentz) Cottili, Crusni (Crosen) Dalvini, Dibni (Dieben) Helpithi, Lipzi (Leipzig) Luibanici, Luibni, Luzizi, Mezerici, Misni (Meissen) Morezini, Mucherini, Olsciuzi, Palithi & Politbi, Pilisni (Pleissen) Posnani (Posen) Porci, Sabetzi, Sazi (Sax) Scudici (Skeuditz) Selpuli, Sclancifordi, Sveinfordi (Schweinfurt) Thriburi, Wallibiki & Wallibizi (Walpke) Wimari (Weimar) Wiribeni & Wiribini (Werben) Wissigradi.* Quam maxime autem huc faciunt apud eundem Ditmarum *Elerstidi, Halberstidi, Helmestidi, Nuistidi, Wolmerstidi:* quæ quidem esse *Ellerstet / Halberstadt / Helmstet / Neustadt / Wolmersted /* nemo non videt. An Alstetum nostrum ævo Carolino ALAGASTAT
A vel

um
mæ
inis

R.

vel HALAXSTAT sit dictum, mox ostendemus. Quod
ELISTA ex *Alstedio* forte sit corruptum, de eo conjecturas
nostras suo quoque loco afferemus.

II. ALSTETVM unde nomen suum acceperit,
nondum satis arbitror constare. Non plane ta-
men nobis videtur improbabile, designare *sta-*
tionem omnium.

Compositum *Alstedii* nomen esse, pauci forte nega-
verint. Licet enim dixeris, antiquissimum nomen esse
Alst / atque adeo monosyllabum; (qualia sunt pleraque,
si non omnia vernaculæ nostræ primitiva:) repugnabit
tamen constans bisyllaba scriptio, & a tot sæculis in præ-
sens ævum derivata pronunciatio. Sed quid sibi velit *Al-*
stedii nomen, quis aperiet? Pro *antiquiori loco* depugna-
remus, nisi antiqua dialecto Thuringica atque Saxonica
old pro alt obtinuisset: cujus voculæ per universam in-
feriorem Saxoniam superstitis vestigia deprehendimus in
Oldenborg / *Oldenloster* / *Oldenstadt* / & similibus. A *statio-*
ne angvillarum in lacubus *Alsteto* proximis, hoc oppidum
nomen adcepisse *Alstet* / si quis affirmaverit, per me lice-
bit. Forte tamen aliqui faverint nostræ conjecturæ, *AL-*
STETVM, *sedem* significare *omnium*, eo scilicet tanquam
ad asylum quoddam confugientium sive indigenarum, sive
etiam externorum. Perinde enim hic se res haberet, ac
cum *Alemannicæ* gentis vocabulo, quod ex confluxu *omni-*
um sive *variorum virorum* natum, etiam doctissimis
videtur.

III. ALSTETI situs quondam septentriona-
li Thuringiæ adscriptus, jam a sexto sæculo Sa-
xoniam computari cœpit.

Thu-

Thuringiæ fines ante sextum a nato CHRISTO sæ-
culum latissime patuerunt, ac, ut cetera taceam, bonam
Saxoniam tam superioris quam inferioris partem complexi
sunt. At postquam anno laudati sæculi XXIV. Herminfri-
dus Thuringorum Rex sociis Saxonum armis a Theodo-
rico Francorum Rege devictus, omne illud terrarum spa-
tium, quod ultra Vnstrutum fluvium in Thuringiæ Re-
gum fuerat manibus, pro fortiter æque ac feliciter navata
in hoc bello opera, Saxonicae accessit ditioni. Quia igitur
Alsteto supra Vnstrutum locus est, quomodocunque etiam
hujus oppidi solum tum temporis comparatum, non am-
plius Thuringiæ veteri, sed Saxoniam fuit adscriptum: sic
tamen ut *Septentrionalis*, sive *Nort-Thuringia* nomen per
aliquot sæcula, & fere ad XII. usque, duraverit.

IV. Saxonia per Carolum M. devicta, solum Al-
stetense Francorum Regum sceptrum venera-
ri cœpit. An autem ALSTETVM jam hoc
ipso ævo inter Saxonicas mercimoniis & stapu-
læ, ut vocant, juribus ac privilegiis florentes ur-
bes, fuerit numerata, controversia non caret.

Vulgi quidem traditione, nec non quibusdam scri-
ptis circumfertur, Alstetum nobilem olim ejusmodi fuisse
urbem, eine Sächsische Stapel und Lage Stadt. Atque
hæc sententia, nisi totus fallor, innititur unicæ voci HA-
LAXSTAD, quæ apud Ansegisum *lib. III. Capitularium*
cap. VI. comparet: pro qua *lib. VI. cap. CCLXXIII.* scribi-
tur ALAGASTAT. Vtrumque locum adscribemus. Prior
ita habet. *De negotiatoribus, qui partibus Sclavorum &*
Avarorum pergunt, quousq. procedere cum suis negotiis de-
beant, id est, partibus Saxonie usq. ad Bardenwicz, & ad

Magadoburg, & ad Erpesfurd, & ad HALAXSTAD, & ad Foracheim, & ad Breemberg, & ad Reginisburc, & ad Lauriacum. Alter his verbis conceptus est: -- Partibus Saxonie usq; ad Bardenuwic, ubi praevideat Herti, & ad Ceslic, ubi Madelgandus praevideat, & ad Magadeburc praevideat Atto, ad Herpesfur praevideat Madalgandus, & ad ALAGASTAT, similiter ad Forachem &c. Jam dicunt nonnulli Halaxstad, sive Alagastat, non aliam esse urbem, quam Alstetum: cujus nomen paulo plenius ac durius quondam fuerit enunciatum. Verum primo hic monendum, quod apud Goldastum in Constitutionibus Imperialibus nec Halaxstad, nec Alagastat, sed Alvestat reperitur: ut, si huic lectioni standum, potius Halberstadii nomen ibi latere videatur. Deinde annotandum, in codice Lindenbrogiano, haberi Afsbzela: quod magis adhuc ab Alstedio abit. Ad haec singulariter observandum, quod in ipsis, quae supersunt Caroli Magni Capitularibus, ex quibus tamen reliqui sua hauserunt, nullum plane hujus nominis oppidum recenseatur. Id ut pateat clarius, ipsa afferam Capitularium verba. Capitulari I, anni 1000. tit. VII. haec legas: *De negotiatoribus, qui partibus Sclavorum & Avarorum pergunt, quousque procedere cum suis negotiis debeant, id est, partibus Saxonie usq; ad Bardenwiche, ubi praevideat Hredi; & ad Schesla, ubi praevideat Madalgoz. Ad Magadoburg praevideat Hatto. Ad Erpifurt praevideat Madalgandus. Ad Foracheim, ad Breemberg, & ad Ragenisburg Audulfus, & ad Lauriacum Warnarius.* Et Capitulari III, anni 1000. tit. IX. *De negotiatoribus — id est partibus Saxonie usq; ad Bardenuvibe, ubi praevideat Hredi; & ad Schesla, ubi praevideat Madalgoz. Ad Magadoburg praevideat Atto. Ad Erpifurt praevideat Madalgoz. Ad Forcheim, ad Briamberg Odulf.*

Odulf. Et ad Reginisburg Odulf. Ad Loricum Warinarius. Quæ cum ita se habeant, iudicet lector benevolus, an quidquam certi pro *Alsteto* nostro, quod ad hanc prærogativam attinet, possit exculpi.

V. Certior est gloria *ALSTETI*, quod jam a sæculo nono Palatina fuerit civitas: hoc est, in qua ipsi Reges Germaniæ ac Impp. Romani palatium habuere, ac in eodem tum jura dixere, tum alia magni momentinegotia expedivere.

De Palantiis s. Palatinis civitatibus *Speculum Saxonicum* ita: *Quinq. civitates, quæ Palantia dicuntur, in Saxonia inveniuntur, in quibus Rex legitime debet curiis præesse. Prima dicitur Grona: Werlitz secunda, quæ modo in Goslariam translata est: Walhausen tertia: ALSTETE quarta: quinta Merseburg nominatur.* Jam meum non est, de singulis illis Saxoniarum civitatibus Palatinis agere; suffecerit ostendisse, quod in iis locum habuerit *ALSTETIUM*. At non immerito hic aliquis objecerit, testimoniis ad hanc rem antiquioribus esse opus: quod *Epko de Repkau*, Saxonici illius *Speculi* collector demum circa XII. ac XIII. sæculorum confinia vixerit. Videatur *Petrus Heigius parte I. Quaestion. VIII. n. XLVIII. & seqq.* & *Conringius de Origine Juris Germanici cap. XXX.* Imo *Benjamin Leuberus* in *Epistola quadam Disquisitioni suæ de Stapula Magdeburgensi* præmissa, multo adhuc recentiorum credit *Epkonem*. Verum quomodocunque comparata fuerit *Repko* vii ætas; id nemo temere negaverit, longe plurima ipsum a majoribus accepta *Speculo* suo inseruisse. Sic enim ipse in proæmio Germanico:

Dieses Recht hab ich selber nicht erdacht/
Es habens von Alters auf uns bracht

Unser gute Vorfahren/
Nach ich auch ich wilß bewahren/
Dasß mein Schatz unter die Erde
Mit mir nicht begraben werde.

Et si vel maxime Speculum Saxonicum hoc tacuisset, eloquerentur tamen tot Regum ac Imperatorum diplomata, exceptione omni majora, nec minus testarentur insignia quaedam antiquorum scriptorum dicta: quæ quidem nunc una cum nonnullis aliis ad Antiquitates Alsterenses pertinentibus juxta annorum seriem afferemus. Facile quidem credimus, plures ac vetustiores in sacris scriniis superesse scripturas Alsteti nostri memoriam servantes: verum quia nonnisi comperta nobis tradere animus est, ab Ottone II. auspicabimur.

973. VI. ANNO DCCCCLXXIII. Otto II. Imperator ALSTETI agens, permutationem bonorum quorundam inter Adelberrum Archiepiscopum Magdeburgensem, & Werinharium Abbatem Fuldensem, jam vivo Patre Ottone I. institutam, sua auctoritate confirmat.

In calce diplomatis hæc habentur: *Et ut hac auctoritatis nostræ confirmatio utriq; parti firma & stabilis permaneat, hanc concambii cartam conscribi, & annuli nostri impressione signari jussimus, quam & manu propria subtus firmavimus.* — Datum XI Kal Novembr. anno dominicæ incarnationis DCCCCLXXIII. Indict. II. anno regni minoris Ottonis invictissimi Imperatoris Augusti XIII. Imperii VI. Actum ALSTEDI feliciter in Dei nomine. AMEN,

VII. An-

VII. Anno **DCCCCLXXV.** **ALSTETI** idem Ot- 975
to Imp. Ecclesie Magdeburgensi attribuit de-
cimas censuum, quas diversae gentes Slavicae
Imperatori debebant persolvere.

Initium diplomatis: *Otto divina concedente clemen-
tia Imperator Augustus.* Clausula: *Dat. V. Id. Sept. anno
dominicæ Incarnat. DCCCCLXXV. Indict. III. anno vero
regni Domini Ottonis XV. Imperii autem VIII. Actum
ALSTETE.*

VIII. An. **DCCCCLXXXV.** Gisilarius Archiepisco- 985
pus Magdeburgensis ab Ottone III. Rege con-
firmationem omnium privilegiorum ac dona-
tionum Magdeburgensium impetravit **AL-
STETI.**

Diploma sic incipit: *Otto divina favente clementia
Rex.* Ac ita finit: *Dat. VIII. Kalend. Martii, anno Domi-
nicæ Incarnat. DCCCCLXXXV. Indict. XIII. anno vero re-
gni tertii Ottonis secundo. Actum ALATSTEDÉ in Dei nomi-
ne feliciter, Amen.* Et sic quidem in MS. quodam habetur.
Sed **ALESTEDI** excusum est in Viri Summi, Henrici Mei-
bomii *Toma II. Scriptorum Rerum Germanicarum* pag. 376.

IX. Cum ab excessu Ottonis III. Eccardus I. 1002.
Marchio Misniae ac Dux Thuringiae, regno
Germanico inhians, multas Thuringiae ac Saxo-
niae munitas occuparet urbes, **ALSTETVM**
una cum Mersburgo ac Dornburgo, Henrico II.
servavit Esico Comes.

Ditmarus Mersburgensis lib. V. *Inde (Henricus II.)
Merseburg. veniens, susceptus est ab Heimone Abbate, &
a fr.*

a fidei sui Comite Esicone, qui hanc urbem, & ALSTIDI ac Thornburg cum appertinentiis, vivente Ekkibardo, hacq; graviter ferente, viriliter usq; in presentiam optati Senioris (Henrici II.) servavit.

1003. X. Anno CIOIII. ALSTETI Henricus II. Arnulpho Halberstadiensi Episcopo, ejusq; majori Ecclesie tradit civitatem Ilfinaburgensem (Ilfenburg) quæ tum sita in pago Hardegow, in Comitatu Riechperti.

Diploma huc faciens representavit Joachimus Johannes Maderus in Appendice secundæ editionis *Antiquitatum Brunsvicensium* num. VII. In ejus calce ista legas: *Data XVII. Cal. Maji Anno Dominice incarnationis millesimo tertio, Indictione prima, Anno vero Domini Henrici Regis primo. Actum Alstæde.*

Hic autem non possum non indicare, quod in Wilhelmi Hedæ *Historia Episcoporum Ultrajectinorum* ab Arnoldo Buchelio Ic. edita, pag. C. & sequenti, duo Henrici II. habeantur diplomata, hoc ipso anno CIOIII. (nam in altero, ubi CIOXIII. excusum, sphalma manifestum est) *Elistæ* data: quod nōminis fortean ex *Alsted* corruptum. Si quis tamen rectiora nos docuerit, non difficulter conjecturam nostram abdicabimus.

1008. XI. Anno CIOVIII. Ditmarus ex Præposito Walbecensi Episcopus Mersburgensis ab Henrico II. renunciatus, a Tagmone Archiepiscopo Magdeburgensi ALSTETI presbyter ordinatus est.

Ipsè Ditmarus lib. VI. *Ad percipiendum presbyteratus ordinem ad ALSTIDI civitatem a Domino Tagmone*

UCCA.

num eadem refert Lambertus Schafnaburgensis, qui hac ætate vixit. Et quam facile fuit librario VI. in III. mutare. De eadem eade ita Adamus Bremensis lib. IV. cap. XVIII. *Germanus Archiepiscopi frater, scilicet Palatinus Comes, nomine Decius, a quodam sua diocesis presbytero interfectus est, vir bonus & iustus, qui nemini unquam vel ipse nocuit, vel fratrem nocere permisit.*

XXV. Dedoni legitima prole destituto successor ab Henrico IV. successus FRIDERICVS II. anno CIO LXIV. privilegio de mercatu¹⁰⁶⁴ & coctura salis in Sultza, ornatus est. Sed postea Henrico IV. rebellis, deditioe sponte facta, Papiam relegatus, non diu post in gratiam receptus est.

Habuit quidem Dedo filium *Fridericum*, sed incerta matre natum, qui factus est Abbas monasterii Gozecensis, & postquam a Numburgensibus electus Episcopus, refragante Henrico IV. demum Hirschfeldensis Abbas renunciatus est. *Dedone igitur defuncto* (verba sunt scriptoris Gozecensis:) *quia filium legitimum non habuit, monarchiam Palatii Dominus Fridericus germanus ejus a Rege suscepit.* Privilegium illud datum est Goslariæ III. Nonas Decembris. Præcipua ejus afferemus: *Heinricus divina favente clementia — notum esse volumus Qualiter nos ob petitionem & fidem & frequens servitium FRIDERICI Palatini Comitis in loco hereditatis sue Sultza dicto, pago Thuringie, in comitatu autem Otthonis Marchionis sito liberum exerceri mercatum permisimus, eo jure, in omnibus scil. monetis, teloneis, omnig. regali districtu, eidem*
C fide-

fideli nostro in proprium tradito, quo solent & debent mercatura institui & donari. Ius super rogatu ejusdem Palatini Comitis, cocturam salis sibi concessimus, tertiamque partem salis ejusdem, quæ nos attigit, ob remedium animæ nostræ, instinctu quoque fidelium nostrorum ad monasterium S. Petri in prædicto loco constructum fratribusque ibidem Deo servientibus, in proprium dedimus atque tradidimus. Rebellionem Friderici, & quæ eam secuta, Auctor Gozecensis memorat: sed annus (nisi is librarii potius, quam auctoris error est) nos fallit MLV. Nam post plures annos hæc contigisse, ex Lamberto Schafnaburgensi clarum. Videatur etiam Bruno monachus *de Bello Saxonico*.

XXVI. Fridericus II. ex Hedvige Bavarica genuit FRIDERICVM III. Et hic quidem a Ludovico II. Thuringiæ Comite occisus est circa annum *CL* LXXV. instinctu Adelheidæ conjugis, ex qua natus posthumus FRIDERICVS IV.

Nefarii amores Adelheidæ, & cædes Friderici Palatini per omnia Thuringorum Saxonumque Chronica passim decantata sunt. Auctor tamen libelli Gozecensis percussorem non facit ipsum Ludovicum Comitem, qui postea *Salii* (*der Springer*) nomen accepit: sed Theodoricum & Vlricum Teutlebios fratres, & Reinhardum de Reinstede: de quo hic non licet dispicere. De nato posthumo idem scriptor: *Hujus luctus tempore transacto, Adelheid Palatina filium genuit, quem ex nomine Patris Fridericum appellavit.*

XXVII.

XXVII. Fridericus II. filio superstes anno
CIDLXXXVIII. in Comitatu Barbyensi mortuus 1088.
Gozecæ fuit sepultus.

Toties laudatus scriptor Gozecensis: *Anno Domini MLXXXVIII. sidus eximium occubuit, quod in illo tempore clarius huic loco Sole refulsit. Nam Dominus Palatinus vi febrium fatigatus in provincia Barboge natura solvit debitum. — Corpus ejus cum gloria magnarum exequiarum perducitur, & per Abbatem Fridericum ad sinistram partem filii sepelitur.*

XXVIII. Dum Fridericus IV. sub vitrici tutela adolescit, FRIDERICVS Comes Sommer-schenburgensis ex Vda (Oda) Friderici II. Palatini sorore genitus, Palatinatu Saxonix; is autem ex Agnete Limburgica Henrico & Friderico V. filiis augetur, ac postquam cum Ludovico vitrico in gratiam rediit, Tiggelstedii vita excedens, Halberstadii humatus est.

Auctor Gozecensis, parte II. libelli: *Comes Fridericus de Sumersenburg | licet consanguineus ejus fuerit, Palatina Comitissa, adhuc infantulum exheredavit: quam quia alio ingenio non potuit, ferro expetere disposuit, sed sano amicorum consilio ab hac intentione se abstinuit. — Palatinus quoque Fridericus Agnem Hinrici Ducis de Lintburg filiam uxorem duxit, ex qua duos filios Hinricum & Fridericum generavit. Quibus adultis, Henricum pro spe heredis militix aptavit. Fridericum apud Partbenopolim canonicæ professionis associavit. Sub eodem tempore Pala-*

tinum Fridericum, Comitemque Ludovicum fidelium suorum interventus reconciliavit, ingentique a vitrico accepta pecunia, nonnullis praediis hujusque (Gozecensis) Ecclesiae Advocatia se Palatinus abdicavit. — Fridericus Palatinus internorum incisione infirmatus — apud Ziggilsted moritur, & Ottonis Antistitis imperio Halberstad sepelitur. In diplomate Lotharii Regis anno CIO CXXIX. Goslariae dato (quod habetur in Appendice Antiquitatum Brunsw. Maderi num. XV. Fridericus hic IV. vocatur Palatinus de Putelendorf. In eodem testis est Fridericus Palatinus Comes de Somerischenborg.

XXIX. Henrico, Friderici IV. filio, ante diem decedente, frater ejus FRIDERICVS V. vitae monasticae valedicens, uxorem ducit Sizzonis Comitis filiam: ex qua Sophiam Hermannio Thuringiae Landgravio nuptam genuit. Illa dimissa instinctu Nortberti Magdeburgensis Archiepiscopi, redit ad monasticen.

Idem Scriptor: Agnetis Palatinae filius Henricus puer moritur, & apud Sulze (sic lego pro Suxe) tumultatur. Vnde Fridericus frater ejus germanus de monasterio fraudulenter extractus, gladio accingitur, cuique Sizzonis Comitis (Kefernbergici: uti puto:) filia desponsatur. — Sub eadem tempore (anno CIO CXXXIV.) hortatu Nortberii (rescribendum Nortberti) Archiepiscopi, Dominus Fridericus Agnae Palatinae filius rebus militaribus exuitur, & Parthinopolim rediens armis spiritualibus rediuitur. De Sophia ex eo genita ad thesin XXXIV. dicemus.

XXX.

XXX. Tantum de familia Gozecensi. Succedit ^{1134.}
SOMMERSCHENBURGIA. Ex hac FRIDERI-
CVS I. sive Senior, Alberti & Vdæ Palatinæ fi-
lius, excluso, ut diximus, Friderico IV. Gozecen-
si, Palatinatu Saxoniae ab Henrico IV. auctus;
sed ab Henrico V. eodem exutus, huic rebella-
vit, Lothario Saxoniae Duci in pugna ad Wel-
phonis saltum opem ferens anno CIOCXV.
Mortuus est anno CIOCXX. relicto ex Mech-
tilde, præter trigam filiarum, Friderico II.

Quia Henricus Meibomius senior in *Chronico Ma-
rienthalensi* de hac familia exacte egit, nobis hic licet es-
se brevioribus. De patre Friderici Alberto, ita Appen-
dix Chronici Montis-Sereni: *Odam* (Friderici I. Comi-
tis) *filiam Adelbertus quidam nobilis, cognominatus Seve-
ke de Summerscheburg accepit uxorem, genuitque ex ea Fri-
dericum Comitem Palatinum seniore.* Quod hic ab Hen-
rico V. Palatinatu Saxoniae fuerit exutus, constat ex li-
bello de fundatione coenobii Bigaugiensis: *Henricus
Rex, inquit, privavit dignitatibus suis Episcopum Halber-
stadensem, venerabilem Reinhardum, Comitem Palatinum
de Sommersteborg — substituitque pro eis alios si-
bi faventes.* Sed quem pro Friderico substituerit, non-
dum mihi est compertum. Christianus Franciscus Paul-
lini, doctissimus Medicus ac Historicus in *Mss. Annali-
bus Huyesburgensibus* iras Henrici V. & natum inde Pala-
tinum infortunium refert in *Fridericum II. sive Junio-
rem.* Pugnae illius ad *Welpheholt* multi meminerunt,
ac singularem de eo libellum concinnavit Spangenber-
gius.

gius. Fridericum pristinae Regis gratiae restitutum, sed paulo post mortuum, cum fabula de damnatione ejus, his verbis refert Conradus Abbas Vrspergensis: *His temporibus Fridericus Palatinus Comes, qui nuper se a ceteris disocians Regis fidelitati devinxerat, obiit jam propecta aetate: Et, ut cuidam servo Dei evidenter revelatum affirmant, ad loca poenalia fertur descendisse.* Meminit etiam emortualis anni Epitomator *Chronici Bigaugiensis: Epitaphium saxo incisum in choro templi coenobii Hamerslebiensis, quod anno CIOCVIII. condiderat, superare, scribit laudatus Meibomius: qui & de filiabus Albeide, Juditha & Agnete agit.*

XXXI. FRIDERICVS II. sive Junior, aliquot coenobiorum Advocatus, & Marienthalensis haut procul Helmstadio fundator, Lotharii Regis in variis comitiis, atque expeditionibus nonnullis comes, anno CIO XLVII. bello sacro contra Slavos interfuit. Decessit anno CIO LXII. susceptis ex Luitgarde Brandenburgica, sed ob consanguinitatem dimissa, Adelberto & Adelheide Abbatisa Quedlinburgensi.

Hæc summa est eorum, quæ fuse differuit, ac elegantibus digressiunculis illustravit Meibomius. Quod bello illi sacro nomen dederit, testatur Chronicon Montis-Sereni. De matrimonio & divortio Albertus Stadenfis: *Lutgardim duxit Fridericus Palatinus de Sommersgenburg, Et genuit ex ea Albertum Palatinum. — Item Abbatissam de Quidelingeurg. Tandem ratione propinquitatis Lutgardis separata a Palatino.* Ex eodem discimus
mus

mus annum fatalem. Diem addit Meibomius *XIV. Kal. Junii.* Quiescit in choro Marienthalensi. Sepulcro incila est imago ejus imberbis & cataphracta, cui hi adscripti versus epitaphii:

*Felix sit Cbriste cœli cum civibus iste,
Vallis fundator Mariæ, virtutis amator,
Prudens, magnificus, fidusq; Comes Fridericus.*

XXXII. ALBERTVS primum inter Henrici Leonis adversarios non postremus, post contra Vlricum Halberstadensem Episcopum socius, obiit anno CIOCLXXVIII. nullis ex Luitgarde Hennebergica relictis liberis.

De hoc Alberto iterum legendus Meibomius, & si (quod opto) prodierint, in laudatis *Annalibus Huyesburgensibus*, D. Paullini. De ejus matrimonio Albertus Stadenensis ita: *Albertus Palatinus (Friderici filius) duxit filiam Popponis de Hinnenberck, & mortuus est sine prole.*

XXXIII. Ab Alberti obitu Palatinatum Saxonie non minus, quam Sommerschenburgensem Comitatum sibi vendicat HENRICVS LEO. Sed cum Alberti soror Adelheidis Comitatum venderet Wichmanno Archiepiscopo Magdeburgensi, res ad arma devenit.

Fata Comitatus Sommerschenburgici repetere, non est hujus loci, & pleraque jam occupavit industria Meibomiana. Henricum Leonem *Palatini Saxonie* titulo usum, testantur aliquot ejus diplomata.

XXXIV.

1180. XXXIV. Henrico Leoni una cum Ducatu etiam Saxoniae Palatinatus abjudicatur: & hic quidem a Friderico I. Imp. redditur LUDOVICO, sive, ut alii volunt, fratri ejus HERMANNO, Landgravio Thuringiae, Sophiae Palatinae marito.

Chronicon Montis-Sereni an. CIOCLXXX. Ludovicus Landgravius Turingiae Comes Palatinus effectus est. Chronicon Bigaugiense: Ludovicus Comes provincialis, (adde Palatinus: quæ vox deest) efficitur loco Adelberti de Sommeristborch / qui sine herede obiit. Variloquus Antiquitatum Erfordiensium Ms. ad an. CIOCLXXXII. Imperator rediens de Saxonia generalem curiam circa festum S. Martini Erfordia indixit, & consummavit. Vbi Comes Hermannus frater Ludovici Landgravii Palatinus Saxoniae efficitur. Pro Hermanno quoq; , quem & Arnoldus Lubecensis Palatinum vocat lib. II. cap. XXX. & XXXV. militant Auctor de Landgraviis Thuringiae, Engelhusius, & ex junioribus Spangenbergius, Fabricius, Büntingius. Forte igitur primum Ludovico, sed post, eo consentiente, Hermanno Palatinatus fuit creditus: quem aliquamdiu ALSTEDII sedem habuisse, Spangenbergius affirmat. Hermannum Sophiae Palatinae, Friderici V. Gozecensis unigenitæ maritum fuisse, discimus ex Auctore de Landgraviis Thuringiae cap. XXIX. & seq.

1247. XXXV. Prima Landgraviorum familia in HENRICO novo Germaniae Rege Friderico II. Imp. opposito anno CIOCCXLVII. extincta, cum Landgraviatu, Palatinatus Saxoniae ad HENRICVM

vocabar. -- Presbeyteri vero dignitatem XII. Cal. Januarii
a prefato Archiepiscopo, presente Henrico Rege, & casu-
lam mihi optimam largiente, indignus percepi.

XII. Anno CIOXIII. Henricus II. ALSTETI ^{1013.}
Epiphaniam Domini celebravit, ac ibidem
Boleslai Poloniae Ducis legatos pacem expe-
tentes audivit.

Ditmarus lib. VI. Interea Rex de ALSTIDI disce-
dens, ubi Epiphaniam Domini celebravit, & Bolizlavi nun-
cios pacem poscentes, & confirmationem cum Misecone ejus-
dem filia fieri promittentes audivit, ad Merseburg venit.

XIII. Anno CIOXIV. Henricus II. post raptum ^{1014.}
Reinhildæ Comitis Beichlingensis a Wirinha-
rio Comite Walbeccensi factum, comitia AL-
STETI celebrans, rebus juredicialibus potis-
simum occupatus fuit.

Raptum illum, ac quid cum Wirinhario Comite ca-
pto, ac ex vulneribus mortuo actum, prolixè describit Dit-
marus lib. VII. In his primo publici conventus Alsteti ce-
lebrandi, postea Henrici ibidem jura dicentis meminit.
Frater meus, inquit, Comes Henricus hæc ad implenda illi-
co mittitur, & ut ad ALSTIDI ad publicum venirent col-
loquium, jubetur. -- Interim Cesar in ALSTIDI populis
jura dabat, & ut presentes affirmabant, meis hoc amicis
denegabat. -- Inde exiens Natalem Dominicum in Polithi
coluit.

XIV. Anno CIOXVI. Henricus II. festum Epi. ^{1016.}
phanias Domini ALSTETI celebravit: ac

B

mox

mox ibidem diutius subsistens, in publicis comitiis varia Principum litigia composuit.

Ditmarus lib. VII. *Anno Domini & incarnationis* (in editione Maderi omissus est annus: sed facile liquet, annum esse CIOXVI.) *Imperator a Palatbi, ubi celebravit Natale Domini, exiens, in ALSTIDI Epiphaniam Domini solenniter peregit. -- Fit publicus Principum in ALSTIDI conventus: inter Bernbardum Marchionem & patru mei-met filios litigium cum emendatione sibi accepta, & juramentum pacificatum est. Inter Thiedricum Antistitem & Herimannum Comitem inimicitia diu exorta, & odium, quod erat inter Eggibardum & confratres Vdonis filios senioris, ab Imperatore sedatum est. Ibi etiam promisit Geroni Archiepiscopo (Magdeburgensi) Bernbardus Marchio D. argenti talenta pro damni recompensatione illati. Optima quoque Imperator ibi diu conversatus, fecit. Fit pax inter Gevebardum & Willehelmum comites. Nuncii de Italia huc venientes gratulabundi ad sua redeunt. Iter Imperatoris ad occidentem dispositum, ob via asperitatem est dilatatum. Imperator hoc, quod ex parte Bolizlavi rogatus, laudat, convenisse ad eum Principes suos, & si quid boni vellet sibi exhibere, cum eorum consilio libenter acciperet. Mittuntur invicem nuncii & inducia ponuntur. Atque hæc omnia Alstedii gesta sunt. Exin Mersburgum abiisse Cæsarem, testatur Ditmarus.*

1017. XV. Anno CIOXVII. Henricus II. Mersburgo ALSTETVM digressus, ibidem festum omnium sanctorum celebravit, ac postea in sextam hebdomadam illic commoratus est.

Dit-

Ditmarus lib. VII. *Imperator a nobis exiens, inde ad ALSTIDI venit, ibique omnium memoriam sanctorum digna veneratione celebravit: Et tunc in eodem die Hardingus novae civitatis ab Imperatore ibidem constitutus Abbas a Gerone Archiepiscopo consecratur. Omitto quae sequuntur de liberalitate Imperatoris in Ecclesiam Mersburgensem. Quibus tandem haec subjicit: Sed cum in praedicta civitate Caesar V. hebdomadas Et IV. dies sederet, dilectum sibi locum Bavenberg visitat.*

XVI. Anno CIOXXIII. Henricus II. Imperator ^{1023.} valetudini suae consulturus, Bambergam discedens, ALSTETVM pervenit circa Dominicam Palmarum diem: & hinc Merseburgi diem Viridium celebravit.

MS. Chronicon Saxonicum a Christophoro Brovvero, doctissimo Jesuita, in scholiis ad *Vitam Meinwer- ci* Episcopi Paderbornensis, laudatum: *Caesar diversis doloribus vexatus, eodem loco (Bambergae) crebra infirmitate diuturnas protraxit moras, resumtisq; demum viribus, citato cursu Parthenopolin (Magdeburgum) ire proposuit. Tandem post longam deliberationem laboriosi itineris, diem Palmarum in loco, qui dicitur ALISTEDE, festive celebravit. Die vero Reconciliationis, exigente infirmitatis gravitudine, remota a se, quae convenerat, multitudine, paucis comitantibus Merseburg Caenam Dominicam peregit.*

XVII. Anno CIOXXXI. Henricus III. ALSTE- ^{1031.} TVM profectus, comitem inter alios habuit Meinwercum Episcopum Paderbornensem.

Auctor Vitæ Meinverci cap. CVI. *Vbiq; ergo fidus
& individuus Comes Imperatori Episcopus existens, proxi-
mo anno (is est, quem in thesi expresimus) secum ALI-
STEDE venit.*

1062. XVIII. Anno CIDLXII. Henricus IV. Rex AL-
STETI fuit, ac ibidem Adelberto Hamburgensi
Archiepiscopo prædium Liestmonam cum
nonnullis aliis bonis tradidit.

Traditionis diploma exstat in Erpoldi Lindenbro-
gii *Syntagmate Rerum Septentrionalium*, inter privilegia
Archiecclesiæ Hamburgensis; ut & in *Veterum aliquot Di-
plomatum* ad M. Adami Bremensis Historiam Ecclesia-
sticam illustrandam *Sylloge*, in editione Helmstadiensi Ma-
deri, num. XXI. ac meminit porro ejus Petrus Lambecius
in *Chronologia & Auctario lib. I. Rerum Hamburgensium*
libro II. junctis pag. 579. Hanc autem habet clausulam:
*Data est V. Kal. Julii, anno Dominicæ Incarnationis M.
LXII. Indictione I. Anno autem ordinationis Domini Hen-
rici IV. Regis VIII. regni vero VI. Actum ALTSTEDII in
Dei nomine feliciter, Amen.*

1134. XIX. Anno CIOCCXXXIV. cum Adelheida Volck-
mari Comitis Clettenbergici uxor, noviter a se
fundato monasterio Walckenriedensi prædium
villæ Berbisleben donaret, hoc donum Lotha-
rius Imp. non confirmavit modo, sed & de suo
auxit ALSTETI.

Diploma hujus confirmationis affert Henricus Eck-
stormius in *Chronico Walckenriedensi*. Verba ejus quæ-
dam

dam subjicio. *Lotharius divina favente clementia III.
Romanorum Imperator semper Augustus. Notum esse vo-
lumus, qualiter Adelheida fundatrix Ecclesie, qua est Wal-
kenritb, ad sustentationem fratrum Domino ibidem servi-
entium pradium quoddam situm in villa Berbisleve ab
Eckhardo de Almundesleve L. talentis comparavit, cujus
pradii delegationem sive donationem, quia de regno fuit,
regali confirmantes autoritate, rogante consorte nostra
Ricbniza Imperatrice, quedam huic donationi adminicula
adjecimus in eadem villa duos videlicet lucos. --- Data
anno incarnationis Domini M. C. XXXIV. Indictione XI.
X. Aprilis, anno vero regni Regis Lotharii IX. Imperii
primo. Actum ALSTETI feliciter in Christi nomine!
Amen.*

XX. Anno CIOCLXXXVIII. Fridericus I. Imp. 1188.
monasterii Walckenriedensis privilegia con-
firmavit & auxit ALSTETI.

Testis est Eckstormius in laudato *Chronico Wal-
ckenriedensi.*

XXI. Ex his facile liquet, cur ALSTETVM Pa-
latina dicta fuerit civitas. Verum quia loco
Regum ac Imperatorum Palatini Saxonie Co-
mites in Saxonia jura dixerunt, credibile est
admodum, id cum alibi, tum potissimum AL-
STETI ab eis factum esse.

Palatinorum Comitum præcipuum fuisse officium
loco Imperatoris jus dicere; non est quod hic probemus:
cum præsertim id in doctissimis *Originibus Palatinis*, Mar-
quardus Freherus, & in limatissima *Exercitatione de Co-*

mitibus Palatinis Casareis, Excell. Noster Schubartus præ-
stiterint. Jam quia Palatinus Comes id fere faciebat in
palatio Regum ac Imperatorum, ac in illis palatiis nobi-
le nomen habuit Alstetum nostrum; recte nos puto col-
ligere, Palatinos Saxoniae heic loci jura dixisse, atque adeo
ordinarium quasi tribunal habuisse.

XXII. Jam de ortu Palatinorum Saxoniae Comi-
tum si quæras, fortean ad Carolingica is refe-
rendus erit tempora: sic tamen ut Ottonum
ævo inclaruerit magis, atque exin certis adscri-
ptus fuerit familiis.

880 Ex quo Caroli M. armis devicta Saxonia, dubium
non est, quin in multis ad modum regiminis Francici ea
fuerit conformata, ac belli cura Ducibus, judiciorum Co-
mitibus commissa. In his primarius erat Palatinus, pri-
mo quidem unus: sed quod cum tempore horum plures,
ac nonnulli in certis constituerentur provinciis, non ad-
eo abludit a vero, Palatinum Saxonicum Carolingicis
temporibus natum. An vero *Albion*, individuus Witte-
kindi socius, ac cum eodem Atiniaci sacris Christianis
imbutus, primus horum fuerit, (id quod in mentem ve-
nit Petro Albino de Wittikindea familia commentanti)
non ausim asserere. Cum novo tamen Henrici Aucupis
ac Ottonum Saxoniae suae studentium imperio hæc digni-
tas sive aliquamdiu omissa, sive a scriptoribus neglecta,
invaluit: sic quidem, ut S. Bernwardi Episcopi Hildesien-
sis maternus avus ATHALBERO, primus forte fuerit,
cui post tempora Francorum Regum ea dignitas com-
missa. Sic autem Tangmarus initio vite S. Bernwardi:
Ortus est egregie indolis puer Bernwardus claro nostre
gen-

gentis sanguine ex filia Athelberonis Palatini Comitis. Ac
postea: Avus quippe ejus Athelbero Palatinus Comes vir
plurima virtutum laude insignis, qui commissa prefectura
exactionem magis ex debito, quam ex intentione gerebat,
cum prole utriusque sexus felicissime abundaret, hunc
præclarum adolescentem primis auspiciis rubescentis deco-
ris florentem in affectum filii adoptavit.

XXIII. In his familiis prima traditur GOZECEN-
SIS: nisi forte per Sommerschenburgios Co-
mites hæc Palatina dignitas ad Gozecenses per-
venit.

Hanc conjecturam debeo laudati Tangmari *vita S.
Bernvardi*. Illa enim, ceu paulo ante dixi, Athelberonem
Bernvardi avum maternum, facit Comitem Palatinum.
Cum igitur ista ætate nondum hæc dignitates ad filios
semper transmitterentur, fieri potuit, ut vel Tammo
Bernvardi frater, quem Tangmarus ad calcem historiæ
celebrat Comitem Sommerschenburgensem, vel quis-
quam alius ea familia oriundus Palatinus Saxonix renun-
ciaretur: donec ad Gozezensem familiam Palatinatus
transiret. Tum vero post Athelberonem, ante Gozecen-
ses, alios Saxonix Palatinos floruisse necessum est: cum
isti demum Henrici III. & IV. avo hanc dignitatem sint
indepti. Memorat quidem Ditmarus *lib IV. Ditericum,*
& Sigfridum, ut & Fridericum, ac alios quoque Comites
Palatinos: sed qua stirpe fuerint orti, & an soli fuerint
Saxonici, vix ex hoc scriptore exsculpsis.

XXIV. Primus inter Gozecenses DEDO, Fri-
derici I. & Agnetis Vinariensis filius, Adel-
berti Archiepiscopi Bremensis, & Friderici II.
frater

frater, ab Henrico III. hac dignitate auctus,
anno CIOXL. anno CIOXVI. a clerico quodam
fuit occisus.

De Parentibus DEDONIS ita Auctor libri *de fun-
datione monasterii Gozecensis*: Comes Fridericus, fama
referente bujus nominis primus, de nobilissima antiquorum
Saxonum & Francorum prosapia originem ducens, nobili-
tatis gradu non inferiorem Dominam Agnam procerum
de Wimar filiam sibi in conjugio sociavit: ex qua præ-
dictos tres fratres (Adelbertum, Dedonem, & Frideri-
cum) genuit. Auctorem hunc exscribit Paulus Langius
in *Chronico Citigensi*. Sed quinam illi Proceres de Wimar?
Wilhelmi Comitis, qui Ottonis III. ac Henrici II. ævo
floruit, posteros esse existimo, unde prodierunt Comites
Orlamundani. Appendix Chronici Montis-Sereni eam
facit Dedonis II. Misniæ Marchionis filiam, ex Oda Orla-
mundana (Wilhelmi, ut puto, vidua) matre Ottonis
Marchionis Thuringiæ natam. *Adelberti* Archiepisco-
pi gesta in primis debemus M. Adamo Canonico Bremen-
si & Alberto Stadeni. Quod DEDO primus ex hac stir-
pe fuerit Palatinus, clare docet laudatus Auctor Gozecen-
sis: *In expeditione Hungarica, inquit, per Regem Hinri-
cum in anno incarnationis Domini 1040. facta, quia cun-
ctis virtute militari se prætulit, primus stirpis sue monar-
chiam palatii promeruit. De cæde ejus idem: Anno in-
carnationis Domini MLIII. Non. Maji, Dedo Comes Pa-
latinus apud pagum Polethe a quodam clerico, quem ob
crimina sibi objecta a fratre suo Bremensi Episcopo custo-
diendum susceperat, simulato obsequio aggreditur, & in
inguina dum scandit equum, occultato ense perfoditur.*
Sed pro anno MLIII. rescribe MLVI. Nam ad hunc an-
num

R I C V M Marchionem Misniae pervenit :
qui una cum posteris hac dignitate tituloque
sunt gavisi.

Siffridus Presbyter Misnensis : *In isto (Henrico) defecerunt isti nobiles Principes Thuringia, qui de prosapia Caroli Magni Imperatoris originem traxerunt. Tunc Marchio Misnensis Henricus Thuringiam & Saxoniam Palatinatum sibi usurpat. Quod ipse posteriq; usque ad Fridericum Bellicosum, Saxoniam Electoratum, Palatinorum Saxoniam Comitum titulum praetulerint, varia testantur diplomata. Quid? quod vivente & expetente Henrico Landgravio, tam de Landgraviatu, quam de Palatinatu Saxoniam, certam spem Henrico Marchioni fecerit Fridericus II. Imp. diplomate anno CIOCCXLII. Beneventi dato : ex quo nonnulla repetemus. Considerantes avunculi tui, Henrici Landgravii Thuringia, Comitum Palatini Saxoniam dilecti consanguinei nostri -- petitionem -- notum esse volumus universis, quod tibi post mortem avunculi tui Henrici Landgravii Thuringia, duos Principatus suos, videlicet Landgraviam Thuringiam, & COMITIAM PALATII SAXONIAE, & omnia alia feuda, quae a nobis & imperio tenentur, cum ipsorum pertinentiis jure contulimus feudali.*

XXXVI. Eodem tamen titulo quandoque
usi Duces ac Electores Saxoniam ex Alberti Vr-
si prosapia descendentes. Carolus quoque
IV. in bulla Francofurti anno CIOCCCLXXVI. 1376.
D data

data eundem Alberto Ottonis filio, Wenceslai patruo, ejusque legitimis hæredibus masculis tribuit, si Wenceslaus sine ejusmodi hæredibus vita excederet.

Quandoque, non semper, hoc titulo usos, jam Excell. Schurtzfleischius in *Notis ad Michaelis Bojemi Vitam Alberti II. Saxonie Ducis* observavit. Impetravit autem Palatinatum Saxonie Albertus II. qui Rudolphum Habsburgicum suo suffragio Regem Germanie renunciaverat. Bullam illam Caroli IV. exhibet Freherus in *Commentariolo ad cap. VII. Aureæ Bullæ de Successione Principum in Primogenitis, & heredibus eorum*. Verba hæc sunt: *Si vero præfatum WENCESLAUM, modernum Saxonie & Luneburgensem Ducem, sine legitimis masculini sexus heredibus laicis, de lumbis ejus directis sive legitimis descendens mori contingeret, ex tunc Principatus, & COMITATUS PALATINVS SAXONIE --- ad illustrem Albertum, filium Ottonis quondam Ducis Saxonie & Luneburgensis modernum, patrum dicti Wenceslai Ducis Saxonie & Luneburgensis, & ad legitimos ejus hæredes masculini sexus, laicos duntaxat, devolvantur.*

XXXVII. Ex quo vero vetustum Electorale stemma Saxonicum desiit, ac Electoralis dignitas in FRIDERICO BELLICOSO ad Thuringie Landgravios Misnieque Marchio-

chiones anno CIOCCCCXXV. devoluta, Sa^m 1425.
xoniae quoque Palatinatu, ac veteri Palatina-
tus sede ALSTEDIO eosdem auctos esse
certum est.

M Sic enim habet diploma Sigismundi, Budæ in Vn-
garia datum: Und haben / als wir in unser Kö-
niglichen Majestät zu Ofen gezieret saßen /
— den vorgenannten Friederichen zu dem
vorgenannten Churfürstenthumb gewürdi-
get — mit sampt der Chur und Erzmars-
chalck Ampt dazu gehörend / und auch sonst
mit d Pfalk / Haus und Stadt Alstedten
— — gnediglichen / und mit solcher Zier-
heit / als denn sich gebühret hat — verliehen.

Neque tamen semper Alstetum possederunt Palatini Sa-
xoniae: siquidem Spangenbergius in *Chronico Quer-
furtensi* lib. III. cap. XVI. observavit, Burchardum
VIII. Dynastam Querfurtanum, ejusque filios, saeculo
exeunte XIII. Alsteti dominos fuisse: ac credibile est
admodum, pignoris loco a Palatinis accepisse.

XXXVIII. Palatinatus igitur Saxonicus una
cum ALSTETO mansit in manu Ele-
ctorum Saxoniae Ernestinae lineae: ac ad Al-
berti-

QX Ya 49a

bertinam quoque superiori sæculo devenit.
Sed ALSTETENSIS urbs ac præfectu-
ra mox ad Ernestinam rediit, & in ea ad
Altenburgensem, atque hac extincta, ad Vi-
nariensem, Ducemque BERNHARDVM
ejusque filium JOHANNEM WIL-
HELMVM Juventutis Principem, (quem
DEVS servet!) transmissa est.

Hæc, quia non ad ANTIQVITATES, sed ad
recentiorem Alstetensem spectant historiam, disertius
explicare, nunc non est nostrum. VIGEANT AC
FLOREANT ALSTETENSIA SVB IN-
CLYTO RVTE SAXONICÆ
TEGMINE.

SOLI DEO GLORIA.

921

nit.
tu-
ad
Vi-
M
IL-
nem

d ad
rtius
AC
N-

Pou Ya 42^a, QK

ULB Halle

3

003 943 992

V017

B. K. 129, 82

ANTIC
ALSTE
PALATINA
CASPARE

GODOFR
Bavar

LITERIS JOH

NEC

